

Zdzisław MIKULSKI

Redaktor Naczelny „Przeglądu Geofizycznego”

**„PRZEGLĄD GEOFIZYCZNY”
— SPOJRZENIE Z PERSPEKTYWY 50-LECIA****”REVIEW OF GEOPHYSICS”
— 50 YEAR RETROSPECTIVE VIEW**

Jesienią 1947 r. odbyło się posiedzenie założycielskie Polskiego Towarzystwa Meteorologicznego i Hydrologicznego (PTMiH), na którym m.in. podjęto decyzję o powołaniu własnego organu — kwartalnika *Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny*, który mógłby stać się płaszczyzną wymiany myśli i poglądów, łącznikiem członków Towarzystwa rozsiansych po kraju.

Inicjatywę redagowania i wydawania czasopisma przejął Władysław G o r c z y ń s k i, wówczas profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Już w styczniu 1948 r. W. Gorczyński wystąpił do potencjalnych autorów z propozycją współpracy w nowym czasopiśmie. „Jest pożądane — pisał redaktor — aby artykuły w kwartalniku niewiele tylko przekraczały osiem stron druku, a ich treść mogła być rozumiana przez większość obserwatorów i techników z dziedziny meteorologii i hydrologii. Poza artykułami specjalną uwagę będzie otoczony dział sprawozdań i tłumaczeń z języków obcych, recenzji książek polskich i zagranicznych oraz wykazy bibliograficzne.”

Zeszyt I. kwartalnika ukazał się już w końcu kwietnia 1948 r. pod jednoosobową redakcją W. Gorczyńskiego, aczkolwiek z formalnie występującym komitetem redakcyjnym w składzie: W. G o r c z y ń s k i, R. G u m i ń s k i, J. M a t u s e w i c z, S. T u r c z y n o w i c z. Zeszyt wydano z zasiłku Prezydium Rady Ministrów, w ogromnym nakładzie 2500 egzemplarzy i formacie A5; część nakładu (600 egz.) przewidziano dla autorów, gdyż „okazało się taniej wypadać posyłać autorom po 25 egz. całego *Przeglądu*, niż łamać kolumny i dodawać okładki” — tłumaczył redaktor. Przewidziano też zwiększenie się liczby członków Towarzystwa i dochód z ogłoszeń. Cały nakład został przewieziony z Drukarni Toruńskiej Spółki Wydawniczej „Wiedza” do lokalu redakcji na ul. Sienkiewicza 30 (Katedra Meteorologii i Klimatologii UMK). Funkcje sekretarskie w redakcji spełniała Lutosława S k r z y p k o w a (asystent Katedry).

Niestety, mimo zabiegów redaktora, kolejny zeszyt (2–4, 1948) wyszedł dopiero na początku 1949 r., wydany z zasiłku Prezydium Rady Ministrów oraz Wydziału Nauki Ministerstwa Oświaty w Warszawie. Trudności dalszego wydawania pisma w Toruniu spowodowały rezygnację W. Gorczyńskiego z funkcji redaktora, a redakcję przeniesiono do Warszawy.

Oba zeszyty rocznika I (1948) charakteryzowały się różnorodną i dość przypadkową treścią, stosunkowo bogaty był natomiast „Przegląd Wydawnictw”, ze szczególnym uwzględnieniem literatury oceanograficznej, pióra Ananiasza Rojeckiego. Wyodrębniono też dział artykułów opartych na literaturze obcej.

Począwszy od 1949 r. redakcję przejął Edward Stenz, który w lecie 1948 r. powrócił do kraju po 9-letnim pobycie w Afganistanie. W grudniu 1948 r. E. Stenz został dokooptowany do składu Zarządu Głównego PTMiH, gdzie początkowo objął funkcję sekretarza zreorganizowanego komitetu redakcyjnego, do którego weszli: E. Stenz (sekretarz), A. Rojecki (zastępca sekretarza), A. Kosiba, J. Lambor, W. Milata. Redakcja mieściła się w Zakładzie Geofizyki UW (ul. Hoża 74).

Rocznik II ukazał się jako jeden zeszyt (1–4, 1949) dopiero w 1950 r. już pod redakcją E. Stenza, a komitet redakcyjny stanowili: S. Bac, R. Gumiński, J. Lambor, W. Milata, W. Parczewski, S. Rafałowski, A. Rojecki. Charakterem nawiązywał do rocznika I, wprowadzono jedynie jednorazowy dział „Przegląd zagadnień aktualnych”, zachowano też bogaty przegląd wydawnictw. Zaczęło się jednak ukazywać więcej oryginalnych prac i przyczynków naukowych, a później zeszyty problemowe — wyniki zjazdów organizowanych przez Towarzystwo i prace podsumowujące osiągnięcia różnych dyscyplin geofizycznych.

W 1950 r. nie udało się niestety wydać kolejnego rocznika, zaczęły się bowiem przygotowania do I Kongresu Nauki Polskiej, w którym E. Stenz brał duży udział, jako przewodniczący Podsekcji Geofizyki w Sekcji Nauk o Ziemi, której z kolei był wiceprzewodniczącym. W pracach przygotowawczych był zatrudniony niemal cały zarząd Towarzystwa — jego członkowie przygotowali referaty podsumowujące poszczególne dyscypliny geofizyki; przewidziano je również do druku w kwartalniku. W tej sytuacji materiał przygotowany do druku jako rocznik 1950 znalazł się w podwójnym roczniku III–IV (1950–1951) jako jego część I, uzupełniona przeglądem literatury.

Począwszy od 1952 r. (rocznik V) nastąpiła istotna zmiana układu i pracy redakcji — mianowicie zreorganizowano dotychczasowy komitet redakcyjny przez powołanie redaktorów działowych; byli to: W. Parczewski (meteorologia dynamiczna i synoptyczna), R. Gumiński i S. Zych (meteorologia ogólna i klimatologia), J. Lambor i Z. Mikulski (hydrologia kontynentalna), A. Rojecki (oceanografia i bibliografia). Redaktorzy byli odpowiedzialni za utrzymanie odpowiedniego poziomu artykułów w podległych im działach. Wkrótce — po śmierci R. Gumińskiego jesienią 1952 r. — W. Parczewski i S. Zych objęli jeden dział: meteorologia i klimatologia. W latach 1952 i 1953 wydano zeszyty podwójne roczników V i VI (1–2 i 3–4). Od połowy 1952 r. — dzięki zabiegom dyirekcji PIHM — wydawanie kwartalnika przejęły Wydawnictwa Komunikacyjne, wydające już wówczas wszystkie oficjalne publikacje służby hydrologiczno-meteorologicznej. Zeszyt 3–4, 1952, wydany w 1953 r., został w całości poświęcony pokłosiu I Zjazdu Hydrometeorologicznego, poświęconego zagadnieniom suszy w Polsce (Warszawa, 19–20

X 1952), Z kolei zeszyt 3–4, 1953, wydany w 1954 r., poświęcono wynikom II Zjazdu Hydrometeorologicznego, poświęconego zagadnieniom powodzi (Zakopane, 27–29 I 1953).

Istotna zmiana w wydawaniu kwartalnika nastąpiła w 1954 r. Dzięki finansowemu wsparciu Wydziału III Nauk Matematycznych, Fizycznych i Chemicznych PAN wydawanie kwartalnika przejęło Państwowe Wydawnictwo Naukowe w Warszawie; zmieniono format z A5 na B5 — typowy dla większości czasopism naukowych. Redaktorem naczelnym został Ananiasz Rojecki; bez zmiany pozostali redaktorzy działów: hydrologia kontynentalna — J. Lambor i Z. Mikulski oraz meteorologia i klimatologia — W. Parczewski i S. Zych. Wprowadzono natomiast do redakcji sekretarzy: naukowego — L. Kühn, którą wkrótce zastąpiła Z. Pięślak, oraz technicznego — W. Kowalskiego.

Kolejna istotna zmiana nastąpiła w 1956 r.; w połowie roku ukazał się zeszyt 1 rocznika I(IX) pod zmienionym tytułem *Przegląd Geofizyczny* (d. *Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny*). Zmiana tytułu kwartalnika była konsekwencją zamierzonej fuzji Polskiego Towarzystwa Meteorologicznego i Hydrologicznego oraz Polskiego Towarzystwa Geofizyków i związanej z tym oczywistej konieczności rozszerzenia tematyki *Przeglądu*. Ponadto w dotychczasowej nazwie niezbyt mieściły się np. sprawy oceanografii, które z chwilą utworzenia Oddziału Bałtyckiego PTMiH coraz częściej pojawiały się w czasopiśmie. Późniejsza działalność redakcji przyczyniła się do rozszerzenia tematyki. Był jeszcze inny, zapewne brany pod uwagę fakt, iż po utworzeniu Polskiej Akademii Nauk i powołaniu w niej Komitetu Geofizyki, z E. Stenzem jako przewodniczącym, powstał nowy kwartalnik — organ tegoż Komitetu — *Acta Geophysica Polonica*, którego redaktorem naczelnym został E. Stenz, a zastępcą J. Lambor. Zamierzeniem tej redakcji było utrzymanie wysokiego poziomu czasopisma. Objęło ono głównie tematykę z zakresu fizyki litosfery, poświęcono w nim także nieco miejsca tematyce hydrologicznej, meteorologicznej i oceanologicznej. Oba czasopisma miały w pewnym sensie uzupełniać się, w szerszym rozumieniu pojęcia geofizyki. Z kolei w notce „Od Redakcji” czytamy: „dążąc do wypełnienia luki, spowodowanej brakiem w polskim piśmiennictwie czasopisma geofizycznego przeznaczonego dla szerszego grona czytelników, Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Meteorologicznego i Hydrologicznego postanowił zmienić od początku br. dotychczasowy tytuł swego organu *Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny* na *Przegląd Geofizyczny* — dawniej *Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny*.” I dalej: „Realizując powyższą uchwałę Zarządu Głównego Towarzystwa Komitet Redakcyjny poczynił jednocześnie starania w celu rozszerzenia tematyki czasopisma i wzbogacenia jego treści przez publikowanie prac naukowych oraz artykułów naukowo-informacyjnych również z zakresu geofizyki w ściślejszym znaczeniu tego terminu.” Jak wiadomo, do wspomnianej „fuzji” obu Towarzystw nie doszło, a PTMiH przyjęło swą obecną nazwę dopiero po zniesieniu Polskiego Towarzystwa Geofizyków w 1963 r.

Charakter kwartalnika nie uległ szczególnej zmianie — wprowadzono natomiast (czasowo) nowy dział „Międzynarodowy Rok Geofizyczny”, w którym zamieszczano aktualne informacje o tym światowym programie geofizycznym (1957/58). Zeszyt 2, 1958 został zresztą w całości poświęcony wynikom polskich wypraw naukowych zorganizowanych w ramach MRG. Także w związku ze zmianą tytułu kwartalnika dział historyczny przyjął nazwę „Materiały do dziejów geofizyki”. Począwszy od rocznika II(X) funk-

cję sekretarza naukowego redakcji przejął Z. Mikulski, pozostając nadal w składzie komitetu redakcyjnego, zachowanego w poprzednim składzie; dopiero od zeszytu 1, 1958 zamiast A. S a b a t o w s k i e g o pojawił się ponownie W. Parczewski. Główne obowiązki redagowania kwartalnika spoczywały w rękach redaktora naczelnego przy współpracy sekretarza naukowego.

W marcu 1958 r. odbyła się w Pałacu Staszica w Warszawie konferencja naukowa z okazji 10-lecia Polskiego Towarzystwa Meteorologicznego i Hydrologicznego, z udziałem władz PAN. Streszczenia referatów, obejmujących stan i rozwój hydrologii, meteorologii synoptycznej, oceanologii oraz biologii morza, zamieszczono w zeszycie 3–4, 1959.

Począwszy od 1961 r. wydawaniem *Przeglądu* zajął się Oddział PWN w Łodzi. Rozwinięto i wzbogacono treść, starając się uwzględniać tematykę współczesną; zostały omówione np. wyniki polskiej wyprawy do Wietnamu w ramach Międzynarodowego Roku Geofizycznego 1957–1959 (zeszyt 2 i 3, 1960), odnotowano pierwszy Światowy Dzień Meteorologii 23 III 1961 r. (zeszyt 1–2, 1961), opracowano pierwszą polską bibliografię oceanograficzną (E. K r ó l i k o w s k a i K. O ł p i ń s k a-W a r z e c h o w a) za lata 1945–1960 (zeszyt 1–2, 1961). Wreszcie w zeszycie 4, 1962 pojawił się po raz pierwszy od początku istnienia czasopisma *Spis treści roczników I–VIII Przeglądu Meteorologicznego i Hydrologicznego oraz roczników I(IX)–VII(XV) Przeglądu Geofizycznego (d. Przeglądu Meteorologicznego i Hydrologicznego)*. Była to koncepcja redaktora naczelnego — niestety, spis ten, ułożony alfabetycznie według tytułów artykułów, okazał się praktycznie mało użyteczny; ta niefortunna forma spisu — wydawanego mało systematycznie — przetrwała aż do 1980 r.

W kwartalniku starano się odnotować ważniejsze wydarzenia naukowe (jubileusze, programy międzynarodowe, powstanie organizacji naukowych itp.); tak np. w zeszytach 3–4, 1964 i 1, 1965 zamieszczono podsumowanie stanu i osiągnięć wybranych dziedzin geofizyki (hydrologia kontynentalna, glaciologia, fizyka atmosfery i meteorologia) w powojennym XX-leciu. Wkrótce *Przegląd* stał się nieoficjalnym organem międzynarodowej współpracy geofizycznej Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych KAPG.

W zeszycie 3–4, 1968 pojawił się po raz pierwszy dział „Komunikaty” (później przyjął nazwę „Komunikaty naukowe”), a w zeszycie 2, 1965 „Materiały do polskiej terminologii geofizycznej” — niestety, nie kontynuowany. W zeszycie 4, 1966 wznowiono publikowanie *Polskiej bibliografii oceanologicznej* — za lata 1961–1965 (z uzupełnieniami za lata 1945–1960). Wreszcie zeszyt 3–4, 1967 ukazał się jako jubileuszowy z okazji wydania 20 roczników *Przeglądu*. Począwszy od tego zeszytu nazwisko redaktora naczelnego (A. Rojecki) nie występuje samodzielnie, lecz w składzie komitetu redakcyjnego, w którym M. M o l g a figuruje już jako zastępca redaktora naczelnego. Rada redakcyjna ukształtowała się następująco: S. B a c, A. K o s i b a, J. L a m b o r, T. O ł c z a k, S. S z y m b o r s k i, R. T e i s s e y r e, S. Z y c h. W czasopiśmie pojawia się coraz więcej nowych nazwisk, zwłaszcza młodych pracowników nauki; nieco słabiej jednak zaznacza się „Kronika naukowa”.

W zeszycie 2, 1969 odnotowano 50. rocznicę powstania polskiej państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej, wraz z notkami biograficznymi jej dyrektorów. Ze

składu komitetu redakcyjnego znikło stanowisko redaktora technicznego, gdyż redakcję techniczną przejął PWN. W zeszytach 3–4, 1969 zamieszczono artykuły okolicznościowe dla uczczenia XXV-lecia Polski Ludowej, podsumowujące rozwój nauk geofizycznych (hydrologia kontynentalna, oceanografia, fizyka wnętrza Ziemi), a w zeszycie 3, 1970 ostatni artykuł z tej serii, poświęcony meteorologii.

W połowie 1972 r. komitet redakcyjny zwiększył się formalnie o Z. Kowalik (Sopot) i Z. Paślawa (Poznań). W 1973 r. ukazały się tylko 2 zeszyty podwójne: zeszyt 1–2, 1973 miał charakter specjalny — artykuły zgłoszone z okazji jubileuszu XXV-lecia Towarzystwa; w zeszytach 3–4, 1973 odnotowano 100. rocznicę międzynarodowej współpracy meteorologicznej — powstanie Międzynarodowej Organizacji Meteorologicznej w 1873 r. (przemianowanej w 1950 r. na Światową Organizację Meteorologiczną — WMO).

Był to ostatni rocznik wydany pod redakcją A. Rojckiego; włożył on wiele wysiłku i inwencji, aby kwartalnik stał się żywym organem Towarzystwa, uruchomił i rozwinął wspomniany już dział „Materiały do dziejów geofizyki”, zapelniając go często wynikami własnych badań, wiele miejsca poświęcił w czasopiśmie sprawom kształcenia geofizycznego, dokonując oceny jego stanu w Polsce i za granicą, utrzymywał bogaty dział recenzji i przeglądu literatury. Do rezygnacji z funkcji redaktora naczelnego skłonił go zły stan zdrowia.

Począwszy od zeszytu 1, 1974 ustanowiono nowe zespoły redakcyjne. Redaktorem naczelnym został Marian Molga, ówczesny prezes Zarządu Głównego PTGeof., jego zastępcą Z. Mikulski, sekretarzem redakcji Zofia Pieślak-Molga; ponadto w komitecie redakcyjnym znaleźli się dotychczasowi członkowie: Z. Kowalik i Z. Paślowski. W skład rady redakcyjnej weszli: Z. Kaczmarek, A. Kosiba, T. Olczak, A. Rojcki, S. Szymborski, R. Teisseyre, S. Zych. Nowa redakcja utrzymała dotychczasową formę edytorską kwartalnika, zachowano główne działy czasopisma, choć znikł dział „Materiały do dziejów geofizyki” i zagadnienia kształcenia kadr geofizycznych, skromna stała się kronika naukowa, a znacznemu ograniczeniu uległ przegląd wydawnictw. W treści artykułów pojawiała się częściej tematyka agrometeorologiczna — specjalność redaktora naczelnego i sekretarza naukowego. M. Molga prowadził redakcję głównie przy współpracy zastępcy i sekretarza naukowego. M. Molga zmarł w 1980 r.

Zgodnie z uchwałą Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Geofizycznego redagowanie czasopisma przejął nowy komitet redakcyjny: redaktorem naczelnym został Zdzisław Mikulski (dotychczasowy zastępca redaktora), zastępcą Maciej Sadowski, sekretarzem naukowym Urszula Kossowska-Cezak. Rada redakcyjna ukształtowała się w składzie: Z. Kaczmarek (przewodniczący), K. Haman, Z. Kowalik, Z. Paślowski, J. Paszyński, R. Teisseyre, S. Zych. Nowy zespół stanął przed zadaniem poważnego zreorganizowania pracy redakcji, zebrania materiałów niezbędnych do wydania zaległego zeszytu 3–4, 1980, nawiązania współpracy z wydawnictwem w Łodzi, a nawet — wspólnie z Prezydium Zarządu Głównego PTGeof. i Wydziałem VII Nauk o Ziemi i Nauk Górniczych PAN — zdobycia funduszy niezbędnych do wydawania kwartalnika. Siedziba redakcji znalazła się w gmachu Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW, przy ul. Krakowskie Przedmieście 30.

Zeszyt 3–4, 1980 opracowano i wydano w formie dotychczasowej; ukazał się on dopiero na początku 1982 r. i w części został poświęcony zmarłemu redaktorowi naczelnemu M. Moldze.

Uzyskano zgodę Zarządu Głównego Towarzystwa na zmianę formy edytorskiej kwartalnika; zmiana ta została wprowadzona począwszy od rocznika 1981. Zmieniono szatę graficzną, dano barwną okładkę, a na stronie tytułowej znalazł się spis treści zeszytu. Zrezygnowano z podtytułu (*d. Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny*) wychodząc z założenia, iż dawny tytuł czasopisma trwał zaledwie 8 lat w 33-letnim okresie wydawniczym (1948–1980); zniesiono też dwuliczbową numerację roczników, zachowując ją jedynie w corocznym spisie treści, zamieszczanym odtąd w ostatnim zeszycie rocznika, w formie ogólnie przyjętej w czasopismach naukowych. Zeszyty 1–2 i 3–4, 1981 ukazały się w pierwszej połowie 1982 r., tuż po wydaniu zaległego zeszytu 3–4, 1980 — w nowej szacie graficznej, z bogatą kroniką i licznymi pozycjami recenzji. Zarazem czasopismo stało się nieoficjalnym organem Komitetu Narodowego Międzynarodowego Programu Hydrologicznego UNESCO.

Opóźnienia w wydawaniu kwartalnika zostały nadrobione już w 1982 r., dzięki wydaniu dwóch zeszytów podwójnych (1–2 i 3–4, 1982). Począwszy od rocznika 1982 w składzie rady redakcyjnej zamiast Z. Kowalika znalazł się C. D r u e t (Sopot), a ponadto J. J a w o r s k i i M. S a d o w s k i. Zeszyt 1, 1983 poświęcono 60-leciu służby oceanograficznej, a w zeszycie 3, 1984 przywrócono dział „Materiały do dziejów geofizyki”. Z kolei zeszyt 4, 1984 poświęcono wynikom sesji naukowej Wydziału Inżynierii Sanitarnej i Wodnej Politechniki Warszawskiej, dla uczczenia pamięci Juliana Lambora w 10-lecie śmierci. W połowie lat osiemdziesiątych PWN odstąpił od wykonywania redakcji technicznej *Przeglądu*, która odtąd stała się dodatkowym obowiązkiem sekretarza naukowego.

W kolejnych rocznikach rozszerzono grono autorskie — z różnych uczelni i instytutów oraz różnych dyscyplin geofizyki, informowano o programach międzynarodowych. Zeszyt 4, 1986 poświęcono wybranym referatom z zakresu nauk o Ziemi, opracowanym z okazji III Kongresu Nauki Polskiej (Warszawa, 5–7 III 1986). Z kolei w zeszycie 4, 1987 znalazły się prace dokumentacyjne związane z 40-leciem Towarzystwa. Do komitetu redakcyjnego została włączona Kazimiera O ł p i ń s k a-W a r z e c h o w a (jako zastępca sekretarza), utrzymująca kontakt redakcji z Instytutem Geofizyki PAN i Komitetem Geofizyki PAN. W zeszycie 2, 1988 uruchomiono nowy dział „Kształcenie kadr geofizycznych”, nawiązując do wypowiedzi dyskusyjnych w dawniejszych zeszytach *Przeglądu*. Zeszyt 4, 1988 poświęcono niemal w całości 125. rocznicy urodzin Maurycego Piusa Rudzkiego: zawarto w nim referaty seminarium odbytego w Towarzystwie (w Muzeum Ziemi PAN) w grudniu 1987 r. Rozwinięto dział „Materiały do dziejów geofizyki” oraz „Kronikę” i „Recenzje”.

Od 1990 r. *Przegląd Geofizyczny*, oprócz stałego finansowania przez PAN, otrzymywał także dotację z Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Od początku 1993 r. kwartalnik wydawano już z pomocą finansową Komitetu Badań Naukowych oraz Ministerstwa (lub Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej), od połowy 1994 r. zaś dotacja pochodziła wyłącznie od Komitetu Badań Naukowych. Trudności finansowe skłoniły redakcję (począwszy od 1990 r.) do odejścia od wy-

placania honorariów autorskich, co wszakże zupełnie nie zmniejszyło napływu materiału redakcyjnego.

Od 1991 r. uchwałą Zarządu Głównego PTGeof. (maj 1990) i Komitetu Geofizyki PAN (na plenarnym posiedzeniu w październiku 1990 r.) kwartalnik stał się również organem Komitetu Geofizyki PAN. W zeszytach 3–4, 1991 uruchomiono dodatkowo nowy dział „Polskie słownictwo geofizyczne”, zamieszczając artykuły o nazwach wodnych Polski, o koncepcji słownika meteorologicznego oraz o genezie terminu *oceanografia*. Podano też pierwsze informacje o EUROPROBE — nowym programie badań struktury i ewolucji litosfery kontynentu europejskiego; w dalszych zeszytach zamieszczano stałą „Kronikę EUROPROBE”.

W 1992 r. odszedł z rady redakcyjnej Stanisław Zych — jeden z członków założycieli Towarzystwa (zmarł 5 VII 1992 r.); na początku 1993 r. opuścił komitet redakcyjny M. Sadowski — zastępca redaktora naczelnego, pozostając jednak nadal w składzie rady redakcyjnej. Na krótko w komitecie redakcyjnym znalazła się w 1993 r. H. Świątek.

W zeszytach 1, 1995 przedstawiono ocenę stanu nauk geofizycznych w Polsce, dokonaną przez Komitet Geofizyki PAN; w dalszym ciągu informowano też o Międzynarodowym Programie Hydrologicznym UNESCO oraz o badaniach międzynarodowych dotyczących zmian klimatu (IGBP — Global Change). Zeszyt 4, 1995 poświęcono w całości niezwykłemu zjawisku atmosferycznemu pod Krakowem (14 I 1993), jego przebiegowi i przyczynom. Podobnie zeszyt 1–2, 1996 dotyczył wyników badań prowadzonych w Polskiej Stacji Polarnej Hornsund na Spitsbergenie; były to wyniki seminarium organizowanego w ramach Polskiego Towarzystwa Geofizycznego (Warszawa, 9 VI 1994).

Obecny zespół redakcyjny, który przejął obowiązki w połowie 1980 r., doprowadził do edytorskiego uporządkowania czasopisma, znacznie rozszerzył krąg autorski i tematyczny, w tym zwłaszcza przez włączenie do współpracy fizyków litosfery, dzięki czemu tytuł kwartalnika bardziej odpowiada jego treści, a współodpowiedzialność Komitetu Geofizyki PAN formalnie ten fakt potwierdziła. *Przegląd Geofizyczny* uległ ożywieniu dzięki wprowadzeniu lub zintensyfikowaniu różnych działów: „Materiały do dziejów geofizyki”, „Kształcenie kadr geofizycznych”, „Polskie słownictwo geofizyczne”. Trzeba tu przypomnieć, iż były to kierunki działania wskazane już na pierwszym zebraniu organizacyjnym Towarzystwa w jesieni 1947 r. Czasopismo reagowało na wszystkie ważniejsze wydarzenia w polskim i międzynarodowym ruchu naukowym geofizycznym, informując o wynikach swych czytelników. Starano się inspirować do działania i dokumentować zjawiska istotne dla rozwoju nauk geofizycznych. Znalazło to wyraz w ożywieniu działów „Kronika” i „Życia Towarzystwa” oraz częstszych artykułach okolicznościowych. Redakcja nie szczędziła wysiłku, aby czasopismo dawało przykład poprawnej polszczyzny i wysokiego, acz przystępnego, poziomu naukowego; duży nacisk kładziono na estetykę i wzbogacenie treści materiałem ilustracyjnym.

W roku jubileuszowym Towarzystwa weszliśmy również w 50. rok wydawania kwartalnika, co zaznaczono okolicznościową okładką zeszytu 1, 1997 i następnych. W składzie komitetu redakcyjnego nastąpiła zmiana — dotychczasowy sekretarz naukowy U. Kossowska-Cezak została zastępcą redaktora, zachowując poprzednią funkcję, co jednak jest zmianą jedynie formalną, gdyż od dawna zakres jej prac wykracza poza obowiązki sekretarza naukowego. Zeszyt 1, 1997 został poświęcony w części pamięci

Edwarda Stenza z okazji 100. rocznicy urodzin; opublikowano referaty wygłoszone na okolicznościowym seminarium w Instytucie Geofizyki Uniwersytetu Warszawskiego, którego początki tworzył E. Stenz.

W ostatnim roku jubileuszowym zeszytem 3–4, 1997 przygotowaliśmy naszym czytelnikom swoistą niespodziankę w postaci zestawu bibliograficznego wszystkich 50 roczników *Przeglądu*, poczynając od 1948 r. — wówczas *Przeglądu Meteorologicznego i Hydrologicznego*. Skłoniły nas do tego trudności, jakie napotykają czytelnicy (i redakcja) przy wyszukiwaniu określonych pozycji bibliograficznych. Dzięki nowoczesnemu ujęciu bibliografii — w tym możliwości posługiwania się dyskieciem — będzie można z łatwością korzystać z bogatego materiału naukowego i informacyjnego zawartego w 50 rocznikach czasopisma.

Niniejszy artykuł ma pokazać ewolucję, jaką przeszedł nasz kwartalnik, jakim ulegał zmianom i czego można było po nim oczekiwać. Naszym zamierzeniem było także wskazanie na ogrom wysiłku redaktorów naczelnych i ich zastępców oraz sekretarzy naukowych, a także na wyrozumiałość naszych autorów i czytelników. Słowa dużego uznania i podziękowania należą się też pracownikom redakcji Oddziału Wydawnictwa Naukowego PWN w Łodzi, z którym redakcja *Przeglądu* jest związana już od 1961 r. Nasza współpraca układała się zawsze w atmosferze wzajemnego zaufania i życzliwości. Zawdzięczaliśmy to wysokiej kompetencji zawodowej, pełnemu zrozumieniu naszych trudności redakcyjnych, a na pewno także wielkiej kulturze osobistej Koleżanek z redakcji PWN. Dziś tym wszystkim składamy serdeczne podziękowanie, a autor artykułu — redaktor naczelny *Przeglądu Geofizycznego* — wyraża szczególną wdzięczność swemu zastępcy i zarazem sekretarzowi naukowemu — Urszuli Kossowskiej-Cezak — za kilkunastoletnie już ogromne zaangażowanie w pracy redakcyjnej i utrzymanie wysokiego poziomu czasopisma. Wchodzimy w następny okres z dużym doświadczeniem, a zarazem ufnością, że nasza dalsza praca i naszych następców da jeszcze lepsze efekty.

Warszawa, w październiku 1997 r.